

EDINOST

Uredništvo in upravnništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravnistvu. Rokopisi se ne vračajo. Neprilagojena pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk: Tiskarna "Edinost". Podružništvo v Gorici: ulica Giusepe Carducci 8. 7. I. n. — Telef. št. 827. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

Glas iz Istre o „Narodnem svetu“

Prejeli smo sledeči dopis:

Vsem nam je še v spominu, kako smo mi istrski Hrvati in Slovenci imeli svoja poučna, zabavna in gospodarska društva, kako smo s pomočjo lastne družbe sv. Cirila in Metoda ustanavljali šole v najsamotnejših vaseh, kako smo iz svojih vrst vzgojili lepo število narodne inteligence vseh strok in kako je vse to uravnavalo eno politično društvo. Strašna vojna nam je odvzela vse. Izginila so društva, izginila inteligence, izginilo je tudi politično društvo. Ostali smo kot deca brez očeta in matere, a potrebe dobrega sveta in pomoči so raznolike in ogromne. Kljub vojni vihri sta ostala neskršena edino politično društvo „Edinost“ in dnevnik istega imena v Trstu. Brez poziva in dogovora smo se Istrani po nekem notranjem nagonu zatekli pod streho izkusega društva „Edinost“ in to nas je bratski in brezpogojno sprejelo v svoje naročje. Pa ne samo nas, ampak tudi naše brate iz Goriske. Preboleli smo, si zmelili oči, se znašli in se kolikor toliko uredili. Došli so prazniki sv. Duha. I. 1921 s plamenčnimi jeziki in našli so nas vse složne in ujedinjene kakor nikoli poprej. Došli so žalostni binkošni prazniki s plamenčnimi jeziki nad našimi glavami, vendar smo poslali petorico zastopnikov v Rim. Šli smo na velične brez sicer navadne priprave in agitacije. Mi Istrani smo imeli samo en sestanek v Kozini. Na tem sestanku sta imela glavno besedo kapelan Milanović in neki drugi duhovnik, ki sta najbolj navdušeno pozdravljala dr. Wilfana kot predsednika naše politične organizacije ter ga proglasila za našega voditelja, pravkar in še več. Meni pa se je zdel tisti pozdrav neiskren. Govoril sem sebi: hvaliti človeka na njegove oči s toliko pohvalo — to ni dober znak.

Naši narodni poslanci so šli prvičkrat v Rim. Kot prvak naše petorice je postal tam dr. Wilfan dostojanstveno programno izjavo v imenu nas Jugoslovenov, priključenih k Italiji. Vsem nam je govoril kakor iz srca — ona izjava ostaja naš politični program. Ob tisti priliki bi ne bilo primerno, ne za stvar koristno, če bi se oni izjavi kaj dodajalo ali kaj odzelo. No, gospodu Ščeku, tedanjemu poslancu, ni bila izjava zadostna, pa je izrekel svoj: da polaga veliko važnost v obljube, da se nadeja tega in onega, dasi je poznal tisti stari pregovor, ki pravi: „obečanje — ludom radovanje.“ In s tem je Šček pokvaril tisti prvi resni programni nastop naših narodnih poslancev! Jaz sem v tistem prvem nastopu g. Ščeka videl izvirni greh naše narodne nesloge.

Med tem je prišel v uredništvo lista „Edinost“ za nas nov človek, gospod dr. Engelbert Besednjak. Mi Istrani smo imeli v političnem društvu „Edinost“ svoj lastni odbor, ki mu je bil predsednik g. kapetan Milanović. Kljub vsemu temu se je pripravljala akcija proti edinstvu našega tabora. Došlo je do istrskega sestanka v Kozini, na katerem je bilo skoro soglasno sklenjeno, da mi Jugosloveni Istre ostanemo tudi nadalje združeni v političnem društvu „Edinost“. Toda tri štiri osebe se niso hotele pokoriti tej volji nas Istranov, niti edinstvu naših sil, marveč so ustanovili posebno politično društvo. Nismo torej mi istrski seljaki osnovali nove stranke ali kake nove struje, marveč so jo osnovali in narinile častihlepne osebe potom „Pučkega Prijatelja“, ki se je po vojni oživel na pobudo političnega društva „Edinost“, ki pa je ostal v njihovih rokah.

Ko so tako razbili našo narodno slogo, iščejo sedaj petat, ki naj bi opoštevali ta njihov sramotni čin. Tak petat iščejo v „Narodnem svetu“. Mi Istrani pa nočemo takega Narodnega sveta z dvema strankama in dvema glasiloma, marveč hočemo eno politično stranko z enim političnim društvom in enim glasilom. Nedoljna prošlost nas uči, da Narodni svet nad dvema strankama nič ne velja. Za zadnje volitve, ki so se vršile 6. aprila 1924, je bil ustanovljen nekaj Narodni svet štirih oseb nad nami složnimi in nesložnimi brati. Ta „Narodni svet“ je izdal volilni proglas ter proglasil kandidata. Med drugim sta se obvezali obe stranki, da bosta v svojih glasilih in na volilskih sestankih priporočali, naj vsi glasujejo za predložene kandidate ter da naj preferenčne glasove oddajajo številkam 1, 2, 3 (Wilfanu, Besednjaku in Stangerju). Pa kaj se je dogodilo? Bil sem na nekem sestanku dr. Wilfana. Ta je rekel pošteno: „Za te volitve smo se združili eni in drugi, to je obe stranki. Po dogovoru moramo vsi glasovati za predložene kandidate, a preferenčne glasove moramo dati številkam 1, 2, 3. Istotako sem se udeležil nekega drugega sestanka, toda na tem sestanku ni niti en govornik priporočal, naj se preferenčni glasovi dajo Wilfanu, Besednjaku, Stangerju,

kakor je bilo dogovorjeno, čeprav sta na tem sestanku govorila prav tista dva doktorja, ki sta podpisala volilni dogovor, dočim so njih tekači porabili ta sestanek, da so krili sklenjeni dogovor s tem, da so nagovarjali ljudi, naj dajo preferenčne glasove: 2, 4, 6. A listi? „Edinost“ in „Istarska Rijet“, sta pisali povsem v duhu sporazuma, dočim se ne more reči tega o razkolniškem tisku. „Mali list“ in „Pučki Prijatelj“ sta pisala tako, kakor je konveniralo njiju stranki, a ne vsemu narodu. Pa še hujše se je zgodilo: „Mali list“ je v največji volilni borbi črnil naše narodne kandidate, da bi jih omrazil pred narodom. Posledica takega nepoštenega postopanja je bila, da smo izgubili enega poslanca — dr. Stangerja! In razkolniki so se veselili nad to narodno izgubo! Vidite torej, kaj so ti „Narodni sveti“ in kako veljavost jim dajajo naši razkolniki!

Mi Istrani smo nasprotni predlaganemu „Narodnemu svetu“ tudi zato, ker se najglavnejša politična kompetenca ne daje svetu. Tako predlagani Narodni svet ne bi bil čisto vino, ampak nekaka bevanda, a še to plesniva.

Mi želimo marveč eno edinstveno stranko. Nočemo dveh strank pod „Narodnim svetom“, ki bi se krale med seboj kakor doslej, a morda še bolj.

V edinstveni stranki je prostora za vse; a za tiste, ki imajo srca, uma in blage volje, tudi prva mesta.

Mi vidimo tudi na licu mesta, da voditelji nove struje niso svobodni, marveč da so jim roke zvezane, morajo imeti sto obzirov pred svojimi višjimi, a ti pred še višjimi od njih. Drugi morajo trepetati za svoje državljanstvo, tako da njihova politika mora biti suženjska. Danes je štor Giorgio qua, štor Giorgio la, ki so se ga še včeraj branili kot narodnega zla. S to obzirno politiko so prišli tako nizko, da morajo braniti tudi tiste, ki — nasprotno starem učilju in pravici, izganjajo naš jezik iz cerkve in ki — v zahvalo — priporočajo „Pučkega Prijatelja“. Če bi bila naša duhovščina — četudi grozno razredčena — vsa zbrana okoli naše edinstvene politične organizacije, bi veliko več koristila i veri i narodu, nego pa s tem, da brodi po postranski struji.

Evo, to je moje sporočilo bratu seljaku predzadnjega „Pučkega Prijatelja“.

Kmet iz srednje Istre.

Seja poslanske zbornice

RIM, 19. Po petdnevem odmoru se je poslanska zbornica danes zopet sestala. Razpravljala je o proračunu zunanega ministrstva. Poslanec Petrazzi je poudarjal veliko važnost izseljeniškega vprašanja, kajti prebivalstvo Italije narašča in ne najde v mejah lastne države potrebnega zasluga za vsakdanje življenje. Komunistični poslanec Molinelli je rekel, da bi bilo za Italijo najbolje, če sklene s sovjetsko Rusijo prijateljsko pogodbo. Na ta način bo najlažje rešila vprašanje pomanjkanja surovin in kolonij.

Romunski kralj pride v Rim

RIM, 19. Romunska kraljevska dvojica bo v mesecu juliju uradno obiskala Rim.

Padanje vodja v severni Italiji

MILAN, 19. Voda Pada in Ticina je začela padati. Iz vseh krajev prihajajo poročila, da se položaj, ki ga je povzročila povodenj, čim dalje boljša. Do sedaj so našli v Piacenzi okoli tisoč beguncev, ki so zapustili svojo domaćino radi poplav. Mestna občina v Piacenzi je nakazala znesek stotisoč lir, ki se bo razdelil med te nesrečnike kot prva pomoč.

Jugoslovenska nar. skupščina se bo sestala 26. t. m.

BEOGRAD, 19. (Izv.) Kakor običajno po vseh večjih preokretih v situaciji, tako je tudi po poslednji krizi zavlada sedaj v političnem življenju zatijše. Razum seje ministrskega sveta ni bilo danes nobenih posebnih dogodkov.

Vlada že dva dni pripravlja delo za narodno skupščino. Na javni lestvi narodne skupščine je bilo danes nabit naznanilo skupščinskega predsednika, s katerim se sklicuje plenarna seja skupščine za prihodnjo sredo 26. t. m. Na dnevnem redu je določitev dnevnega reda. Potemtakem so interpelacije glede korupcije odpravljene z dnevnega reda in pridejo pred novo zasedanje razni zakonski načrti.

Opozicija izraža svoje nezadovoljstvo radi vprašanja korupcijskih interpelacij, ker smatra, da je sedanja vlada kljub vsemu vendarle stara vlada in bi se torej morala razprava o korupciji nadaljevati. Opozicija pa že pripravlja novo interpelacijo in bo tudi določila svoje govornike. Govoril bo najbrž tudi Ljuba Jovanović.

Konvencije z Italijo

Vlada je zvečer imela sejo. Razpravljala je o zakonu za izenačitev nepo-

srednih davkov in slednjič tudi odobrila tozadnje zakonski predlog. Finančni minister je bil pooblaščen, da predloži kralju v podpis ukaz o predložitvi tega načrta narodni skupščini.

Min. svet je nadaljeval tudi razpravo o konvencijah z Italijo. Dosedaj so bile sprejete naslednje konvencije: konzularna, o nastanovanju, štiri železniške konvencije, konv. o direktnih tarifnih med Jugoslavijo in Italijo glede tranzita, kakor tudi glede jugoslovenskega uvoza in izvoza v Italijo; konvencija o skupnih obmejnih postajah v Rakeku, na Reki in v Bohinjski Bistrici. Sprejetih je bilo tudi 6 konvencij glede vrnitve stvari, ki so bile v vojni odnešene z enega ozemlja na drugo, konvencije o javni pomoči civilnim osebam, ki so prišle v breme javnim oskrbovalnicam, konvencije glede trgovskih društev, glede brzojava in telefona. Vse te konvencije bodo predložene narodni skupščini v ratifikacijo.

Dr. Ninčić odpotuje v Ženevo

BEOGRAD, 19. (Izv.) Jutri zvečer se odpelje v Ženevo jugoslovanski zunanji minister dr. Ninčić, kot šef jugoslovenske delegacije na konferenci za razoroževanje. Ostal bo v tujini kakih 10 dni in morda bo posetil tudi Pariz. Jugoslovanski delegat na omenjeni konferenci, dr. Laza Marković, se že nahaja v Ženevi.

Pangalosov sin in Rita Trifković

BEOGRAD, 19. (Izv.) Danes je prisel v Beograd sin predsednika grške republike, Pangalos junior, da obišče svoj zaročenko Rito Trifković, katero je, kakor znano, gen. Pangalos izgnal iz Grčije.

Radić si bo vzel dopust

ZAGREB, 19. (Izv.) Današnji „Dom“ objavlja notico, v kateri naznanja, da odhaja predsednik HSS na odmor, ki si ga bo privoščil od binkošnih praznikov pa do konca junija. Odkar vodi Radić predsedniške posle si ni še privoščil nobenega počitka, čeprav so mu zdravniki nujno svetovali, naj bi odšel na odih k morju. „Dom“ pravi, da je ta odmor Radiću potreben, ker mora zbrati nove sile za težko nalogo, ki ga še čaka. Za kakš 2 meseca se Radić ne bo udeležil nobenega zborovanja ali zapupnega sestanka.

Zagreb šteje 135.000 prebivalcev

ZAGREB, 19. Iz uradnih podatkov je razvidno, da je 31. decembra 1926 hrvatsko glavno mesto štelo 135.555 duš. Pred vojno je imel Zagreb samo 60.000 prebivalcev. Mesto se v zadnjem času zelo razvija.

Potres v Beogradu

BEOGRAD, 19. (Izv.) Danes dopoldne ob 11. uri in 11 minut se je čutil v Beogradu dokaj močan potres, ki je z daljšimi presledki trajal kakih 10 minut. Potres ni napravil nobene škode.

Epicenter potresa se nahaja 32 kilometrov južno od Beograda.

Štrajna železnica nesreča v Jugoslaviji

SARAJEVO, 19. Iz Mostarja poročajo, da sta se sinoči pri Čajpljini trčila dva tovorna vlaka, izmed katerih je eden imel priključena dva potniška vozova. Lokomotivi sta se prevrnila, zdrknili v prepad ter potegnili s seboj še nekaj drugih tovornih vozov. Drugi vozovi pa so skočili s tračnic in se prevrnila. Mnogo potnikov je ranjenih in po dosedanjih poročilih je tudi par oseb mrtvih. Podrobnejše vesti pa še manjkajo.

Grof Bethlen zaslišan

BUDIMPEŠTA, 19. Razprava proti ponarejevalcem francoskih bankovcev se še nadaljuje. Danes je bil zaslišan kot priča predsednik ministrskega Sveta grof Bethlen. Zasliševanje je trajalo eno uro. Grof je najprej prisegel, nato pa je izjavil, da ni o falsifikacijah prav nič vedel; ni dovolil, da bi se ponarejevalska afera prikrila, kakor ni tudi nikoli pristal na tako akcijo. Bethlen je predložil razne listine kot dokazilo, da je obsojal metode in da se tudi ni strijal z načrti in cilji prince Windischgratza.

Ker je poslanec Hir, ki se sedaj nahaja v bolnišnici, pri predvčerajšnjem zasliševanju (sodni dvor se je bil namreč podal z glavnimi oboženci v bolnišnico) izjavil, da je bil ministrski predsednik popolnoma obveščen o ponarejevalski akciji in da je tudi vanjo privolil, je Bethlen te trditve odločno zanimal.

Omembe vredno je dejstvo, da sodni dvor ni dovolil poslancu Hiru, da bi prisegel na resničnost svojih izpovedi, češ da so te izpovedbe navadne laži.

Priprave za razorožitveno konferenco

ŽENEVA, 19. Včeraj dopoldne se je vršila prva seja komisije za priprave mednarodne razorožitvene konference. Pri tem zasedanju so zastopane nastopne države: Francija, Belgija, Italija, Japonska, Brazilija, Španija, Čehoslovaška, Urugvaj in Švedska, ki so zastopane tudi v Svetu Zveze narodov ter Zedinjene države, Nemčija, Bolgarija, Rumunija, Jugoslavija, Poljska, Finska,

Holandija, Čile in Argentina. Kakor znano je, sovjetska Rusija odklonila povabilo za udeležbo na tej konferenci. Konferenca bo razpravljala o obširni vprašalni poli, ki jo je na svojem zasedanju decembra meseca 1925. izdelal Svet Družbe narodov. Za predsednika konference je bil splošno predlagan Paul Boncourt v znak posebnega priznanja in simpatij Franciji za njen trajen trud v razorožitvenem vprašanju. Boncourt je izvolitev odklonil, kakor je bil izvoljen za predsednika holandski delegat Laudon.

Komisija za preureditev Sveta Družbe narodov končala svoje delo

ŽENEVA, 19. Včeraj je končala komisija za organizacijo Sveta Družbe narodov svoje delo in dovršila poročilo, ki ga v kratkem predloži Svetu v razpravo. Sklenila je, da se sestanje 23. julija in razpravlja o vprašanju pomnožitve števila stalnih sedežev in zahtev Brazilije, Kitajske, Španije in Poljske. Komisija je soglasno sklenila, da se prizna Braziliji nestalen sedež, Aziji pa primerno zastopstvo.

Pogajanja za ureditev francoskega dolga v Angliji niso uspela

LONDON, 19. Včeraj so se v finančnem ministrstvu med francoskim finančnim ministrom Pèretom in angleškim zakladnim ministrom Churchillom nadaljevala pogajanja o konsolidaciji francoskega vojnega dolga. Razgovori so omejeni na one točke, ki še ovirajo končni sporazum o poravnavi francoskega dolga Angliji.

Kot podlaga pogajanj služijo smernice, ki jih je očrtal Pèretov prednik finančni minister Caillaux v avgustu preteklega leta. Po tem načrtu bi imele izplačati Francija svoj dolg v 62 letnih obrokih in sicer povprečno 12 milijonov 500.000 funtov letno. Natančna razporedba teh odplačil še ni določena. Kakor je minister Churchill v svojem govoru z dne 26. aprila naznanil spodnji zbornici, bo znašala začetna kvota odplačil francoskega vojnega dolga Angliji minimalno vsoto 4 milijonov funtov.

LONDON, 19. Ker sporazum glede spornih točk ni bil dosežen, se vrne danes francoski finančni minister Pèret v Pariz, da prisostvuje seji ministrskega sveta. Pèret se v kratkem vrne v London. Med tem se bodo nadaljevali razgovori med francoskimi strokovnjaki in uradniki zakladnega ministrstva. Pogajanja niso dovedla do uspeha, ker zakladni minister Churchill ni priznal združenja francoskega državnega dolga s trgovskim dolgom Francoske banke.

Pred preokretom v grški notranji politiki?

ATENE, 19. Veliko pozornost je zbudilo dejstvo, da sta se sestala predsednik republike Pangalos in vodja opozicije general Kondylis. Temu sestanku je prisostvoval tudi general Otonaios, ki je vnet pristaš Pangalosa. V političnih krogih naglašajo z vsem poudarkom, da gre za spravo med Pangalosom in opozicijo. Vendar vztrajajo listi opozicije na svoji zahtevi po svobodnih volitvah in prete svojemu voditelju Kondylisu, da ga bodo izključili iz stranke. Važno je vsekakor, da se hoče Pangalos pogajati z opozicijskim kartelom (Kafandaris, Mihalokopoulos in Papanastasiu). Tudi govore resni politični krogi o tem, da dobi Kondylis mandat za sestavo nove grške vlade.

Romunija išče posojilo v Italiji

DUNAJ, 19. Romunska vlada je sklenila poslati v Rim državnega podtajnika v finančnem ministrstvu, Manolescuja, ki bo skušal doseči sporazum glede novega posojila, ki naj bi ga Italija dovolila Romunski. Pogajanje se bo udeležil tudi romunski poslanik v Londonu, Titulescu, ki je že prisel v Rim. V Bukarešti se spet širijo vesti, da bo romunska kraljevska dvojica meseca julija psetila italijansko prestolnico. Potovanje bi bilo oficijelnega značaja.

Francosko-španska ofenziva v Maroku

PARIZ, 19. Listom poročajo iz Fesa: Ofenziva, ki so jo pričele zavezniške čete, žanje dan za dnem lepše uspehe. Francoske in španske čete vedno bolj pritiskajo na sovražnika, ki očituje že jasne znake slabosti. Radi nedavnega zmagovitega pohoda Francozov in Špancev v smeri Ueb Rekora in radi napredovanja močnih oddelkov v adžirskem sektorju, grozi vsem rodovom plemena Teusaman obkoljenje. Rodovi Beni Tunsin so utrpeli že hude izgube in pošiljajo k Francozom zastopnike, ki naj bi pričeli pogajanja za sklenitev miru.

Tudi v drugih krajih zavzemajo zavezniške čete vsak dan nove postojanke in napredujejo na vsej fronti. V Fesu domneva, da bo v kratkem dosežen tudi Ued Alhime, ena najmočnejših postojank v vzhodnem predelu.

Parlamentarni kotel

(Od našega rimskega dopisnika)

RIM, dne 18. maja.

Parlamentarni kotel vre s polno paro. Danes (v torek) popoldne se je vršila otvoritvena seja poletnega zasedanja senata, tako da bosta zasedala istočasno oba zakonodajna zbora, poslanska zbornica in senat.

Kakor prva seja poslanske zbornice, tako je bila tudi prva seja senata posvečena predvsem izrazom častitke Mussoliniju radi srečno izbeglega atentata. Prvotno se je govorilo, da bodo baš radi tega prisotni na prvi seji senata tudi nekateri kraljevski principi, ki so člani senata, da tudi oni podčrtajo s svojo navzočnostjo svojo naklonjenost napram prvemu ministru. Prokovanja nekaterih listov pa se niso uresničila, zakaj senatorski sedeži kraljevske hiše so bili prazni.

Ali negledé na to je bila otvoritev prve seje senata nadvse svečana. Ko odvarja predsednik senata g. Tittoni sejo, so senatorski sedeži precej gosto zasedeni, tribune pa so nabito polne. Čim se pojavljajo g. Mussolini v dvorani, mu prireajo senatorji in občinski burne ovacije. Nato se dvigne s svojega predsedniškega sedeža g. Tittoni, ki v kratkih, a lepih besedah častita ministrskemu predsedniku radi srečno preprečenega atentata. Njegovemu govoru sledi gromovito ploskanje. Čim se ploskanje nekoliko poleže, pričinja govornik Mussolini, ki se v kratkih besedah zahvaljuje za častitke predsednika in senata.

Ali s tem slovesnost je ni pri kraju. V soboto je bil dovršen junaški podvig, ki je navdal italijanski narod z velikim ponosom. Na zrakoplovu, ki je bil izdelan v Italiji, je bil dosežen severni tečaj in na njem so smeli raziskovalci preleteti tudi kraje, katerih dosedaj še in videlo človeško oko.

Zato se takoj za Mussolinijem dviga zopet predsednik senata, ki pošilja smelim raziskovalcem v imenu italijanskega senata pozdrave in pohvalo. Komaj je ploskanje nekoliko poleglo, se oglašajo zopet k besedi ministrski predsednik, ki čita v imenu vlade daljšo pohvalno izjavo, v kateri poudarja med drugim, da gre največji del zasluge za doseženi uspeh italijanski zrakoplovbi in italijanskemu moštvu.

Po tej proslavi živih, ki so bili vsi v smrtni nevarnosti, se pa pričinja spominska proslava onih senatorjev, ki so umrli po poslednjem zasedanju senata. Kaj čuden kontrast, ki vzbuja na obrazu prvega ministra rahel nasmeh. Nato prehaja senat na ostali dnevni red, na katerem je med drugim tudi odobritev v Lokarnu sklenjenih pogodb, tribune in senatorski sedeži pa se pričnejo deloma prazniti.

Jutri, v sredo, se prične zopet zasedanje zbornice v tem tednu. Proti pričakovanju pride na vrsto razprava o proračunu ministrstva za zunanje zadeve. Pričakovalo se je namreč, da pridejo prej na vrsto proračuni ostalih ministrstev. Ker se je prijavilo k proračunu ministrstva za zunanje zadeve precej govornikov, bo razprava zavzela najbrže dva do tri dni. Zato je zelo verjetno, da bo zunanji minister Mussolini podal v petek svoj ekspozé o zunanji politiki, ki se pričakuje seveda z velikim in napetim zanimanjem.

Ker se razvija proračunska razprava zelo počasi, se bo zbornica težko razšla pred koncem maja, po vsej verjetnosti pa se bo to zgodilo šele začetkom junija.

Politične vesti

POLOŽAJ V JUGOSLAVIJI

Kakor znano, so se do zadnjega razširjale vesti, da ministrski predsednik Uzunović paktira z demokratsko stranko za vstop te poslednje v vlado. Demokratski klub je izdal obširen komunike o historijatu pogajanj. Sporočilo vsebuje pogoje, ki so jih stavili demokraci, posebno pa glede pobijanja korupcije. Sestavila naj bi se parlamentarna anketa, ki naj bi v najkrajšem času preiskala slučaje korupcije, navedene v predloženih interpelacijah. Vlada bi se morala obvezati, da na podlagi obstoječih zakonov podredi preiskavi vse slučaje korupcije, ugotovljene v predloženih interpelacijah. Slednjič naj vlada pripravi zakonske odredbe za sodbo o korupcijah še pred zaključkom ali odgoditvijo sedanjega zasedanja narodne skupščine. — Na te zahteve demokratskega kluba je odgovoril Uzunović, da ne more sprejeti teh pogojev za pobijanje korupcije, ker so odvisni, ker je on (Uzunović) že poprej izjavil, da se ima vsaka predložena korupcijska afera preiskati in vsaka korupcijska afera krivda kaznovati. Tako so se izjavila pogajanja za vstop Davidovičevih demokratov v vlado.

Novi radikalni klub Ljube Jovanovića se kaže jako agilen in člani njegovi izražajo svoje zadovoljstvo s položajem. Pribeževanje samostojni demokraci so za sedaj izven vsake kombinacije. Zemljoradniški klub je izja-

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

Binkoštni prazniki in podelitev sakramenta sv. birme

z rudečim namiznim prtom; namesto žezla, ki tudi ni še dospelo iz državne zakladnice, je moral kralj vihteti v desnici «doppio» rujne istrske kapljice. Kljub temu je slovesna ceremonija kronanja krasno uspela; vino je teklo v potokih in je zveste podložnike tako navdušilo, da so sklenili ovekovečiti slavo novokronanega kralja s pesmijo, ki proslavlja njegove neprekosljive vrline v umetnosti «briškole» in «trešeta».

Po obisku se je kralj vrnil na svoj dvor «Pri dveh pajkih», da bi mu — tako je sam dejal — njegovi podložniki ne očitali, da zanemarljivo vladarja vladarske dolžnosti, ki so baš sedaj, ko na vseh koncih in krajih napovedujejo alkoholno neizprosno vojno, — posebno težavno.

RAZNE NESREČE. Nogo mu je zdrobilo.

V tovarni strojev pri Sv. Andreju se je včeraj popoldne pripetila huda nesreča, katere je bil žrtev 53-letni mizar Josip Kljun, stanujoč v ulici S. Servola št. 6. Pri delu v mizarskem oddelku tovarne je Kljun prišel po nesreči z levo nogo med zobato kolesje električnega oblika, ki mu je ud grozno razmesarilo pod kolenom. Siromak je dobil prvo pomoč od zdravnika rešilne postaje, ki je bil telefonično poklican na lice mesta, — nato je bil prepeljan v mestno bolnišnico, kjer so mu morali zdravniki odrezati poškodovani ud. Ker je pa nesrečni mož izgubil mnogo krvi, je njegovo stanje zelo nevarno.

Tram mu je padel na prsa.

Pri delu v novih občinskih hišah za uradnike, ki jih grade na Vrdeli-Scoglietto je 26-letnemu tesarju Karlu Cunji, stanujočemu pri Sv. Mariji Magdaleni zg. št. 743, včeraj popoldne padel na prsa težek tram; zadel ga je tako močno, da je Cunja zadobil precej hude poškodbe na levi strani prs. Nesrečni zidar se je v spremstvu nekega tovariša zatekel v mestno bolnišnico, kjer je dobil prvo pomoč; nato je bil na lastno željo prepuščen domači oskrbi. Ako ne nastopijo kakšne komplikacije, bo ozdravil v 10 dneh.

Usodna igra s patrono.

16-letni Alojzij Roje iz Kubeda pri Dekaniji, je včeraj zjutraj našel na polju blizu vasi vojaško patrono, ki jo je hotel iz radovednosti odpreti. Toda ta neprevidnost ga je drago stala. Ko je tolkel s kamnom po nji, se je patrona nenadoma razpočila in meden drobec se mu je zapil v levo oko. Nesrečni fant je moral iskati pomoči v mestni bolnišnici, kjer so ga sprejeli v okulistični oddelku. Ker ima siromak prebito roženico, bo najbrž izgubil oko.

Trščica v očesu

Nenavadna nezgoda je doletela prednočnim 30-letnega kmeta Ludvika Hrib iz Štjaka nad Vipavo. Ko je gnil kravo v hlev, je medpotoma opazil sivko s suho vejo po hrbtu. Pa nesreča, ki res nikoli ne počiva, je hotela, da se je od veje odkrnila koničasta trščica in priletela Hribu tako nesrečno v desno oko, da mu je predrla roženico ravno pri punčici. Nesrečni mož se je včeraj zjutraj podal v mestno bolnišnico, a je malo upanja, da se bo zdravnikom posrečilo rešiti mu oko.

DVE VELIKI TATVINI V STANOVANJU Preko 35.000 lir plena

Izgleda, da so se zlikovci v zadnjem času z vso vneto posvetili tatvinam v zasebnih stanovanjih. Predvčeršnjim so s pomočjo ponarejenih ključev prišli v stanovanje 64-letnega Rudolfa S., stanujočega v ulici E. Tarabochia št. 5, in v odsotnosti gospodarja preiskali vse omare in predale. Ker jih nihče ni motil, so bili pri preiskavi zelo natančni; iztaknili in porabili vse dragocenosti v skupni vrednosti kakih 20.000 lir, druge predmete, kakor perilo, obleke itd., so pa pustili, ker se jim je očitno plen zdel itak dovolj bogat.

G. Skolek je javil tatvino na policijskem komisarijatu v ulici Brunner, toda kljub poizvedbam, ki so jih policijski organi takoj pričeli, ni o zlikovcih od sedaj ne duha, ne sluha.

Ko se je zasebnica Ivanka Cerencevich, stanujoča v ulici Piccola Fornace št. 2, predvčeršnjim po večdnevni odsotnosti vrnila domov, je v svoje presenečenje našla stanovanje odprto in v notranjosti je vladal največji nered. Cerencevichevi pač ni bilo težko ugotoviti, da so bili v njeni odsotnosti v stanovanju zlikovci, ki so pobrali vse, kar se jim je zdelo kaj vredno. Ukrali so znesek 6000 lir v gotovini, ki so ga iztaknili v omari v sobi, in razne dragocenosti ter perilo v skupni vrednosti kakih 9000 lir. Cerencevichevi ni preostajalo drugega, kot da se je podala na bližnjo orožniško postajo in tam javila dogodek. Orožniki si sedaj prizadevajo, da bi izsledili zlikovce.

DAROV

Za spomenik žrtve poklica v Prestranku daruje Josip Kodrič L. 10.— Denar hrani upravnistvo.

Na predlog g. Lenardona se je nabralo dne 5. 4. 26. v Rojano L. 21.40 h katerim je dodal gospod Josip Kodrič L. 13.60 skupno L. 35.— za «Solsko društvo».

PODLISTEK

JULES VERNE: (43)

Skrivnostni otok

— To se bo vendar pokazalo, je rekel Pencroff; toda zdaj se nam ni treba vznemirjati, če bo mrzlo ali toplo. Gotovo je pa to, da se noči daljšajo, a dnevi krajšajo. Moje mnenje je, da razpravljajmo rajši o razsvetljavi.

— Nič ni tako lahkega kakor to, je odgovoril Cir Smith.

— Razpravljati je vprašal mornar.

— Ne, ampak tudi izvršiti.

— Torej, kdaj začnemo s tem?

— Jutri, začeli bomo namreč z lovom na morske pse.

— Da dobimo lojene sveče?

— Pfu, Pencroff! To bodo imenitne sveče.

In v resnici: tako je mislil inženir. Apno in žvepleno kislino je imel, dvoživke otoka naj bi dale potrebno mast, potem je bila

izvršitev načrta razmeroma lahka.

Bilo je 4. junija, na binkoštni praznik, ki so ga hoteli pobožno praznovati. Vse delo je počivalo, zato pa je marsikateri molitev hitela v nebo, toda v teh molitvah so se naseljeniki zahvaljevali Bogu. Zdaj niso bili več revni brodolomniki, zdaj so imeli vsega in hvalili so Boga za njegovo milost.

Naslednjega dne, 3. junija, je bilo vreme precej nestalno, vendar pa so se podali k otočju. Še vedno so bili prisiljeni počakati oseo in prebrestati preliv, toda sklenili so napraviti, čim prej čoln, s katerim bi se mogli prepeljati na otočje. Tak čoln jim je bil potreben tudi o priliki velike ekspedicije v notranjost otoka po strugi Hvale navzgor.

Morskih psov je bilo mnogo in lovci so jih s svojimi okovanimi palicami v kratkem pobili šest. Nab in Pencroff sta jih odrla. Domov so nesli samo mast in kožo, ki so jih mislili uporabiti za obuvanje.

Nabrali so kakih tristo funtov masti, ki so jo nameravali uporabiti za izdelovanje svet.

manjka pa nam še obilo dobre zdrave vode ter dobro potlakane ceste sredi vasi.

Tudi hišne preiskave, ki se vrše skoraj vedno teden za tednom v naši vasi, bodo imele, kot upamo, lažji potek pri novi razsvetljavi ter večje zagotovilo in dokaz o nedolžnosti Vrtojbenec. Pretekli teden so bili na vrsti za preiskave telefonski uslužbenci, ker se ne zna preiskovalna oblast že nikamor več obrniti, da bi izsledila tatove telegrafске in telefonske žice.

Priporočili bi pa vseeno višjim oblastem, da naročijo preiskovalnim karabinarjem malo več obzirnosti pri preiskovanju. Ljudje se pritožujejo, da karabinerji brez kakšnega objašnjenja, pojasnila ali dovoljenja preiskujejo hiše. Nastajajo radi tega mučne scene, ker prestrašene žene in otroci jočejo. Z malo obzirnosti bi se vse to prihranilo.

Vedno bolj uvidevajo sedaj nekateri drugače pametni in uvidevni možje, kak pogrešek so učinili s tem, da so naselili raznim tujim stavbinskim podjetjem. Domača zadruga vojnih oskudovancev je svojim članom rešila ogrožene svote denarja; oni, pa kateri so naselili neodomačinom bodo morali vrniti vsi vkup par sto tisoč lir bankam, ki so nakazale predujme.

Kandidatje za poteštastovsko mesto postajajo čimdalje bolj nestrpni čim bližji je dan proglasitve novih poteštastov. ra.

Te dneve so se izvršile hišne preiskave v naši občini s popolnoma negativnim uspehom. Preiskala so se stanovanja Forčesina Josipa, Silvestri Alojzija, Gorkiča Franciška, a ne bivšega dež. uradnika, in Nardina Petra. Preiskave so v zvezi s tatvino žice na progi St. Peter — Prvačina, kjer so uslužbeni.

BRJE

Dne 15. t. m. smo pogrebili Ivano Cinkovo hšt. 150, rojeno Mravljje. Umrla je v cvetu dobe, stara 32 let, in zapustila žalostnemu soprogu troje nedoraslih otrok. Pokojna Ivana je bila mirna, tiha in blaga duša, ki je prav rada pomagala revežem. Pogreba se je udeležilo ogromno ljudstva, četudi se je vršil v neprikladni popoldanski uri. Tudi pevsko društvo ji je zapelo par lepih žalostink, da se je oddolžilo njej, ki je bila pred časi članica pevskega zbora, kakor posebno tudi njen sopro, ki je vedno najvestnejši sodruknik in pevec. Lahka ji bodi zemlja, a preostalim naše sožalje.

MALI OGLASI

BERLITZ-SCHOOL Via Torre bianca 21, pouk in prevodi v vseh jezikih. (771)

MIZARSKI vajenec se sprejme takoj. Šlenc, mizar, Bistrica 33 780

ELIZIR CHINA. Jako okusen. Vzbuja tečnost in je najboljša zdravila proti žlednim škibostim in za rekonvalescenca. Steklenica L. 6.— Dobiva se samo v lekarni Castellanaovih, Trst, Via Giuliani št. 42. 719

KUPIM pelin, žalven in rožmarin, pod streho sušen. Vzorce in ceno franco kolesvor, poslati na J. Cvek, Kamnik, Jugoslavija. 786

ZEMLJIŠČE, majhno, pripravno za zidanje, kupim. Pisati pod «Zemljišče» na upravnistvo. 787

VODA «DELL'ALABARDA» PROTI IZPADANJU LASI. Vsebuje kinitin in je vsled tega posebno priporočljiva proti prhljaju in za ojačenje korenin. Steklenica po L. 6 se dobiva samo v lekarni «Castellanaovih», Trst, Via Giuliani 42. 720

CITRE «Prim», 31 stur, dobro ohranjene, kupim. Ponudbe z navedbo cene na upravnistvo. 779

ZENSKI KLOBUKI, zadnje novosti, po konkurenčnih cenah. Decastro, Corso Garibaldi 15. 777

PRESNI SIRUP priporočljiv proti kroničnemu kašlju in bronhialnim afekcijam. Steklenica za odrasle L. 7.50, za otroke L. 5.— Dobiva se samo v lekarni Castellanaovih, Trst, Via Giuliani 42. 721

BABICA, avtorizirana, sprejema noče. Govori slovensko. Slavec, Via Giulia 29. 668

NAGROBNE SPOMENIKE izdelujem in jih imam v zalogi. A. Šuc, Dutevje. 235

SMILAJOD (Trpški sok), izborna sredstvo proti arterioskleroz, revmatizmu in težkemu dihanju, uspešno čistilno sredstvo, posebno priporočljivo za osebe, stare nad 50 let se prodaja samo v lekarni Castellanaovih, Trst, Via Giuliani 42 (paralelna ulica Via dell'Istria). 774

ZALOGA šivalnih strojev, dvokoles, in vse v to stroko spadajoča dela ima Rado Petrič, mehanik, Trnovo, Il. Bistrica. 476

TROPINOVEC, pridelek «Zadrugne žganjke» v Dornbergu (Montespino), je pristen in po ceni. Razprodajalci naj se obrnejo naravnost na tvrdko, ki razpolaga z veliko zalogo in ga razpošilja v vsaki množini. 650

SIRUP GLICEROFOSFAT, splošno ojačevalno sredstvo proti vsaki živčni bolezni. Steklenica po L. 7.— Za popolno ozdravljenje zadostuje 8 steklenic. Dobiva se v lekarni Castellanaovih, Trst, Via Giuliani, 42. 722

MEBLIRANA VILA s velikim vrtom v Gorici za poletni čas se odda v najem. Pogoji ugodni. Naslov pove goriška uprava.

VIŠJI URADNIK želi znanja v svrhu ženitve z dohodninarjem damo, vdovo ali gospodično, v dobi do 40 let. Le resne neanonične prijave s sliko na upravnistvo pod «Uradnik». 752

PISARNA za delitev skupnih zemljišč, obč. pašnikov in gozdov v Gorici Corso V. E. III — 19 — v hiši Hipotečnega zavoda, daje brezplačne informacije ter je odprta samo ob četrtkih. 747

ZADNJI DNEVI

naše prodaje s splošnim

20% POPUSTOM

Izrabite to priliko, dokler je čas:

Velikanska izbira za birmo in binkošti

Corso Vitt. E. III, 16 TRST Via Vitt. E. III, 16

ÖHLER

Odlikovana delavnica

Valerio & Martini - Udine - Via Cisis 12

POPOLNE NAPRAVE ZA ŽGANJEKUHO

na ogenj in na paro, ki se vporablja za tropine in za sadje. Zadnji vzorec, ki nudi najpopolnejši obrat in največje jamstvo. V zalogi imamo tudi precejalnice za vino in za žganje.

50% V POSTOJNO

Velika ljudska veselica v JAMH

23. MAJA

Odhod posebnih vlakov iz Trsta 7.20 in 13.—, Nabrežine 8.15 in 13.40, Proseka 8.34, Gorice 6.36, Opčine 8.45 in 14.05, Sežane 9.01 in 14.25, Divače 9.23, Št. Petra 10.—, Bistrice 9.57.

50% V JAMO

znižana vstopnina

strigovali stenje, zato so te sveče ob večernih urah izvrstno služile.

Ves mesec so imeli dovolj dela v stanovanju. Zdaj so prišli mizarji na vrsto. Popravljali in izpopolnjevali so preprosta orodja.

Izdelali so tudi škarje, s katerimi so si naselniki pristigovali lase in brado. Harbert ni imel brade, Nab prav malo, toda ostalim so se tako razrastle, da so bile škarje zaradi tega nujno potrebne.

Pri izdelovanju ročne žage so porabili silno mnogo truda, končno pa so vendarle napravili orodje, s katerim so mogli za silo žagati drva.

Napravili so si mize, stole in omare, s katerimi so opremili sobe; dalje so si napravili postelnjake, katerih edina oprema je bila matraci iz morske trave. Kuhinja je bila opremljena z ognjiščem in s svojimi posodami, z ognjiščem in s kamenito pralno ploščo je bila videti prav domača. Nab je izvrševal v njej svoje delo z isto resnobo kakor če bi

se nahajal v kakšnem kemičnem laboratoriju.

Mizarji pa so se kmalu prelevili v tesarje. Novi odtok, ki je nastal po eksploziji, je zahteval dva mosta, enega na planoti Lepega razgleda, drugega na obali. Oba kraja sta bila oddeljena po novi strugi, ki so jo morali naselniki mnogokrat prekopati, ko so se podajali na severni del otoka. Ako so se hoteli temu izogniti, bi bili morali napraviti velik ovinek okrog izvira Rdeče reke blizu Franklinove gore. Najprimernejše je torej bilo postaviti dva mostička po dvajset do dvajsetpet čevljev dolga. Za podstavo so služila s sekro obsekana štiriogla debela. To je bilo delo nekaj dni. Ko sta bila mosta končana, sta jih Nab in Pencroff takoj izrabila, ker sta se podala na — ostržišče. S seboj sta vzela nekakšen voz namesto prejšnjih vlečk, ki so bile prav nerodne, ter pripeljala več tisoč ostrig, ki sta jih presadila na umetno napravljeno sipino med skalami ob ustju Hvale. Te ostrige so bile izvrstne in so vsak dan bogatile mizo naselnikov.

VOJSKO.

Tukajšnje prosvetno društvo «Planin» priredi na binkoštni ponedeljek in naslednje nedelje svojo drugo prireditev v prenovljenem prostoru. Uprižori se drama v treh dejanjih «Užitkarji». Pričetek ob 14.30.

Kdor je prisostvoval prireditvi «Treh sester», gotovo ne bo zamudil, da si ogleda tudi «Užitkarje». Tudi na naše Idrice upamo, da nas posetijo, da prihitijo iz svoje vroče kotline med nas, na sveži planinski zrak. Pridite, da se prepričate o napredku naših okoličanov. Ne premisljajte, ali bi šel, temveč vzemite palico v roke, pot pod noge in pojdite! Ko se bo vračal, boš zadovoljen, ker si koristil sebi in drugim. Na svidenje!

SV. LUCIJA OB SOČI.

Nasa Čitalnica uprizar, ako ne bo imela iste smole kot «Bralno in pevsko društvo» iz Volč, dne 29. ob 8. uri zvečer in 30. t. m. ob 3. uri popoldne v dvorani gostilne «Miku» pri Sv. Luciji: Blumental — Kadelburgovo šaloigro v treh dejanjih: «Pri belim konjčku».

Snov igre je vzeta z letovišča na Bledu in kdor se hoče prav pošteno zabavati nad zaljubljenim prvim natakarijem, nad nerodnim in prepirljivim veletrgovcem z «narodnim milom», nad spretnim advokatom, ki se poleg velike prakse v tožbah razume tudi na «pihanje na srce», naj nikar ne zamudi te prireditve.

Čitalnica si je sedaj popolnoma prenovila svoj oder, nabavila si električno razsvetljavo in g. inž. Milan Mikuž je izdelal za to uprizaritev celo novo, zelo okusno scenografijo.

V nadomestek pevskim točkam, katerih ne bo ne programu in to iz razloga, ker nam kakor pravijo «nedostajajo pevske» moči, bo preganjal dolgačas med pavzami iz bratske vzajemnosti tamburaški odsek «Bralnega in pevskega društva» iz Volč.

IDRIJA

Naš delavski sindikat je dobil v nedeljo svojega komisarja v osebi dosejanečega tajnika Schiavi-ja, ki je takoj obvestil člane odbora, da je prenehala njih funkcija. Ker živimo v dobi najrazličnejših komisarijev, nas ta vest ni prav nič presenetila. Povod k temu je bilo nesoglasje pri zadnji seji v sredini aprila med nekaterimi člani odbora bivše «Federacije» in pol. tajnikom Vlahovihem, ki je nato zahteval od svojih pristavev, da takoj demisionirajo, kar so seveda tudi storili. S tem je bila usoda celoga odbora zapечатena. Koliko časa po poteklo, predno se bo zopet vršila volitev novega odbora, ni znano kakor tudi ne, kaj je z «Delovno pogodbo», ki pred vsem zanima idrijsko delavstvo.

ČRNI VRH NAD IDRIJO

Na binkoštno nedeljo dne 23. in v ponedeljek 24. maja prireditelj črnovrški diletanti v dvorani «Gasilnega doma» Ganglovo dramo «Sin» v štirih dejanjih. Drama je polna mogočih odskih efektov, tako da drži gledalca od začetka do konca v napetem pričakovanju, in je žela po vseh odrih uspeh. Upamo, da po marljivosti naših diletantov tudi to pot ne bo izostal. Ker si črnovrški diletanti po dolgem času zopet enkrat upajo na oder in ker je čisti dobiček namenjen za občinske sirote, pričakujemo, da nas slavno občinstvo iz Črne vrha, sosednih vasi kakor tudi iz Idrije poseti v obilnem številu. Prodaja vstopnic v gasilnem domu navedena dneva dopoldne in popoldne pred predstavo pri blagajni. Začetek točno ob 15. uri, blagajna se odpre pol ure prej. — Prireditelji.

Znanost in umetnost

JOS. JURCA:
Asimilacijska moč slovenščine pred 1300 leti

Poglavje iz krajevne sistematike.

Konec, gl. tudi «Edinost» od 4., 11., 13. in 18. maja.

8. Videm, ki ga zgodovina pozna šele iz 11. stoletja, za katerega pa naš jezik jamči da je stal poprej, iz romanskega Udine ali Utine. Refleks dolgega u je v slovenščini y, imenovan jery, in v moderni slovenščini i. Ker se pa nobena slovenska beseda ni mogla pričleniti za y, se je moral staviti odspred se v. Za zgled podam besedo vime, staroslovenski vimen, ki je nastala v praslovenski dobi iz ud-men, germanski ud-ar, ut-er, Euler. Končni m na mesto n. Videm namesto Viden, pomeni ustniško asimilacijo z začetnim v. Ime je zanimivo kakor Trst, ker nam kaže preobrazbo na praslovenski način.

9. Stara mestna imena, ki se končujejo na —ona, kažejo v slovenščini u-jevski glas, ki je pa v slovenščini dvovrsten. Saloniki je Solun, Cormones, Albina in Flanona so Kormyn, Labyn in Plomyn, moderno Kormin, Labyn in Plomin, dočim je Petovium Ptuj (namesto Pétuv), Ancona pa zopet Jakyn. Pri Albini opazujemo staroslovenski predev: Labyn namesto Albina kakor je tudi češka reka Laba stari Albis ali otok Rab stara Arba. V krščanski dobi se pa izposojeno krstno ime Albin ne glasi Labyn, jezik je medtem že izgubil čut za potrebo glasovnega predeva. Pri Flanini srečamo zopet par svojevrstnih pojavov, toda vedno v skladu z jezikovnimi načeli. Predvsem staroslovenščina ne pozna črke f, ker ji je aspiracija tuja, ter ga nadomešča najprej s p, torej pogaja namesto focaccia in na Reki poneštra za finestra (okno, prozor). Substitucija m za n, Plomin za Plonin, je disimilacija dveh sosednjih n-ov in asimilacija z začetnim p kakor v besedi Videm namesto Viden, torej glasovno zelo umestna. Pri besedi Jakyn za Ancono pokaže analiza najprej predev Nakin in potem se disimilacija dveh n-ov z nadomestitvijo prvega glasu z bolj tekočim j. V teh primerih vidimo, da se živo srebro tekočih glasov ni izgubilo, ampak se je razteкло in razdružilo v manjše kapljice in kapljice.

10. Milje, dandanes množinsko stanov-

niško ime, kakor da se je glasilo v starem slovenskem jeziku Myljane, Mylje, proizhaja iz starega Amulja, kasneje Muglia, Mugla, kar se je čitalo gotovo Mulja, Muja, in končno Muggia kakor Chioggia za staro Cloia. V slovenščini in italijanščini je izpal začetni vokal, vendar nam slovenščina natančneje in verneje kaže rimsko obliko ko italijanska ravno vsled kasnejše nastopivšega italijanskega mehčanja, kar govori v prilog moji tezi, da se je vulgarna latinščina mnogo stoletij prelivala v moderno italijanščino razvili počasi svoje šumeve in da so bili naši praotčetje priča tega razvoja.

11. Koper in Pulj sta moški imeni z znižanimi vokalom brez drugih glasovnih izprememb za stari ženski imeni Capra in Pola in ne za oficijalni imeni Capodistria in Pietas Julia. Kar se tiče slednjih, se niso mogle nikdar udomaćiti med našim ljudstvom, ki je črpalo svoje znanje o novi svoji domovini le iz dotike z ljudstvom. Neposredno pred prihodom Slovencev v 6. stoletju so Koper uradno nazivali Justinopolis, toda brezuspešno, kakor so tudi pozneje Benečani za nas brezuspešno izpremenili ime v Capodistria, in sicer v 14. stoletju.

12. Pazin je stari castrum Pisinum. V starem slovenskem ali bolje starem hrvaškem jeziku je bil latinski naglas ohranjen, vsled tega je prvi l oslabil v polglasnik, torej Pizin, ko je pa ves jezik vsled izgube polglasnikov od 9. do 10. stoletja dalje preminjal svoj naglas, potegnili ga nazaj, se je prvi l zopet ojačil v a kakor na pr. v besedi pas - pes, ali dan - den.

13. Osor na otoku Cresu, italijansko Orsera, je stari Apsarus in staroslovenska tvoritev imena je prav takšna kakor v praslovenski dobi tvoritev apelativa osa iz apsa, primeri k temu nemško Wespe — Wepse in italijansko ape. Ravno tako izpada p pred s tudi v imenu mesta in otoka Cres, po starem Crepsa.

14. Krk iz Curicta. Tu sta se oba vokala ponizala najprej vsak v svoj polglasnik, torej Kuriikt in končno je odpadel t ter se oba polglasnika izgubila. Krk in Trst sta postala oba iz trozložnih besed po posredovanju prejšnjih staroslovenskih trozložnic.

15. Zader za staro mesto Jadra, italijansko Zara. Hrvatje so dospeli v Dalmacijo v 7. stoletju po Kr. in tamosnji Romani so torej že tedaj pretopili začetni j v dz oziroma z, niso pa svojega mesta še imenovali Zara, ampak še vedno Zadra. To trebljenje konzonantov je pristni pojav beneškega narečja in ga poznamo na pr. iz besede compare — compadre (boter); na podlagi naše sistematike pa moremo o njem trditi, da je produkt kasnejšega jezikovnega razvoja.

ZAKLJUČEK

Dokazanega gradiva je, menim, dovolj in nam ni treba nadaljnjih prič, ki bi jih imeli še na razpolago. Slovenci so prebivali do Dunaja in Slovani hranimo to ime Vindobona, in sicer Cehi in Poljaki v obliki Viden in Wieden, ki sta obe moškega spola, Slovenci pa v obliki Dunaj, o kateri si mislim, da je nastala tako-le: Predvsem je izpadel prvi zlog kakor v besedi nograd—vinograd ali škof—biško, viško, tako da je ostala le oblika Dobona, v kateri sta oslabila oba vokala in se b izpremenil v v kakor v besedi biško—viško—vescovo, torej Dávuna (Solunt), ki je pa kot mestno ime moralo dobiti moški spol, torej Dunaj. Meni je bilo tekom cele razprave na tem, da dokazem, če ne vseh pravil, pa vsaj duha, v katerem se je gibal razvoj našega jezika, odkar posedujemo sedanje svoje ozemlje. Iz velikih slovenskih jezikovnih načel, ki sem jim poskušal dati kri in meso zato, da bodo lahko razumljiva vsem, sem pokazal na gibalna in smeri našega jezika, in to je bil trudapolni in dolg lingvistični in zgodovinski posel, ki pa je bil plodovit ne le za spoznanje nas samih in naše preteklosti, ampak nas je prepričal, da hranimo tudi mi rimsko dedščino. Naši praotčetje bi bili lahko storili, da je ne bi hranili, toda v blagor človeštva in kulture niso razdejali julijskih mest kakor pred njimi nekateri narodi, ampak so se naselili tu kot mirni in skromni poljedelski narod in postali prav počasi in postopno deležni tudi blagov, ki jih donaja mestna kultura, pri tem pa ohranili svoje narodno bistvo do dandanes. Spominjam se besed dunajskega vseučiliškega profesorja, ki nam je predaval o prvih stikih Germanov z Rimljani, govoreč pri tem objektivno o blagodejnem vplivu, ki ga prinaša višja kultura sosednega izobraženega naroda: «Germani niso imeli in niso še dotedaj poznali mest. Današnja velika mesta ob Renu in Donavi od Aachna do Dunaja so prvotno rimska mesta, ustanovljena od Rimljanov.» Tudi naša mesta so po svojem postanku pretežno rimska, castra, municipia, civitates, nastala potom rimske vojaške organizacije in kolonizacije. Slovensko po postanku in imenu je ono mesto, to je Gorica, ki je Italijani imenujejo Gorizia po vzoru Venezia, čeprav izgovarjajo Gorizza ne bi delala Italijanom nobenih težkoč (primeri Nizza!).

Spoznanju, ki ga črpamo iz tega sistematičnega pregleda, se upira samo eno julijsko mesto. Ko sem že tako objektivno poskušal podati spomin na rimsko dedščino, ki jo hranimo mi Slovani, bodi mi dovoljeno še omeniti, da se s tem sistemom ne sklada domneva, da bi bila naša Postojna kdaj rimska Postumia. Pričakovali bi moški spol ali vsaj množinsko ime ter izpremembo vokala v nižji glas, torej Postem ali Postamlje. V tem mojem mnenju me potrjuje tudi dejstvo, da nahajamo Postojno kot zemljiško ime v pobočju Ostrge vrha na meji šmarnske in gabske občine na Vipavskem. Ne da bi hotel tu razlagati to ime, izjavljam svoje prepričanje, da spada ta razlaga drugam, namreč v sistematično naših domačih zemljiških in krajevnih imen, ki so vseskozi slovenska.

Če bi bil kdor razočaran in je morebiti pričakoval od mene drugačnih izjav in izsledkov ter mu je pri srcu kakor Simonu Jenku: «Vselej žalost me prešine, ko se spominam zgodovine...», naj mi oprosti in naj pomisli, da hrani zgodovina tudi idealne vrednote, ki jih je treba iz nje izkresati, in ne le slavni činovi. Glavna idealna vrednota je bila v tem spisu lice in obraz, ki sem ga hotel pokazati svojem in tujcem pri naših starih imenih, pri katerih ni bilo pakedranja in barbarstva, ampak lepota in red, kakor ga razu-

meva in ustvarja slovanska duša pošteno in zračno. Obenem sem pa hotel pokazati na pomembnost slovenščine tudi za romanski svet. Ne, hlapca Jerneja se ne sme pihati od hiše, on zasluži lepo usodo, če ni sodedit po nekdanjem gospodarju, pa hrani v svoji stari pameti spomine nanj in na nekdanje dni. Mar naj tudi te spomine poveže v culo? Ne, uradni imenodajalec mu ne bi bil smel kratiti teh spominov. «Naš jezik zgodbe stare hrani».

Gospodarstvo.

Iz urada Tržaške kmetijske družbe v Trstu

Pomagajmo rašči rastlini!

Ob letošnjem neugodnem vremenu se naše rastline tako žito kakor okopavine zelo polagoma razvijajo. Ker je vreme precej hladno in nebo zelo pogostoma pokrito z oblaki, primanjkuje našim rastlinam toplote in svetlobe. Rastline zaostajajo radi tega tudi v rašči in si nekoliko opomorejo samo ob lepem solnčnem vremenu.

Lepih solnčnih vremen imajo pa rastline letos razmeroma malo na razpolago. Radi tega je naša dolžnost, da izrabimo po vsej naši zmoglosti in vednosti vsaj malo ono lepega vremena in prid našim rastlinam. To pa napravimo na ta način, da damo rastlinam na razpolago čim več hranilnih snovi in to takih, ki pospešujejo v prvi vrsti njihovo raščo. To so dušikasta gnojila. Ker so pa sedaj rastline že v polnem razvoju, pride tu v poštev izmed dušikastih gnojil samo gnojnica ali kar je še bolje «čilski soliter».

Pripominjamo, da bodo letos gotovo dala dušikasta gnojila (in druga v splošnem tudi) posebno dober uspeh, ker imajo rastline na razpolago dovolj vode, kar so druga leta navadno pogrešale. Tudi je mogoče, da nastopi prihodnji mesec huda vročina s sušo. Posledica temu bi bila, da bi rastline na našem polju naglo pognale v klas ali v cvet brez predhodnega zaželenega razvoja. Tudi bi zemlja v takem slučaju neposredno zgubila z izhlapevanjem mnogo svoje vlage, ker jo ne bi rastline prej dovolj obsenčile. Tem neprimlikam pa lahko odpomoremo samo s tem, da izrabimo sedaj to vlago in slučajna lepa vremena in prid rašči naših rastlin, tako da bodo potem ob suši in vročini take močno razraščene rastline samo še cvetle, odnosno se zrezale sorazmerno s svojo dotlej doseženo raščo.

Ne zameenjajmo torej gnojnice, trsimo našim rastlinam čilskega solitra! Pomagajmo rastlinam našim v rašči, ker je letos čas za to najprimernejši in potreba največja.

TRŽAŠKA KMET. ZADRUGA V TRSTU
ulica Rafineria 7 in Torre bianca 19
ima v zalogi:

Semena: vsakovrstna poljska, vrtna in cvetlična.

Deteljna semena: domača ali triletno deteljo in lucerno ali večno deteljo.
Modro galico: angleško «Maple Brand» z 98—99%.

Žveplo ventilirano in superventilirano ter isto s 3% modre galice.

Prah Kafara, Azol, zeleno galico.
Kose «Merkur». Prejeli smo tudi nove vrste difamantnih kos «Himalaya», katere jamčimo za vsako posebej.

Brusilne kamne od navadnih do najtinejših vrst, po ceni od 3 do 14 hr kos.

Košila, (kose) javorjeva in bukova.

Grablje lesene, oselneke, «birje» itd.

Škropilnice raznih znamk ter žveplalnice ročne in nahrbtnne.

Kmetijske stroje: pluge, brane, pluzne glave, slamoreznice itd.

Prazne sode od modre galice po L 24 za komad.

One kmetijske stroje, katerih nimamo v zalogi, lahko naročimo po želji vsakega, ker imamo vzorce in cene najboljših domačih in inozemskih tovarn.

Naše blago, semena angleško modro galico in žveplo ventilirano imajo v razporedaj:

Sežani: trgovina Goljevšek,

v Dolini: g. Josip Jerjan,

v Boljuncu: g. Ivan Kraljič,

v Rodiku: g. Ivan Ceh.

Škropilnice francoske znamke «Vermorel» originalne so nam ravno kar dosele.

Na željo jih oddajamo tudi po železnici, katere stanejo z zabojnino vred 210.— Lir.

Tržaška kmetijska družba v Trstu
ulica Torrebianca št. 19. Telefon št. 44-39.

To in ono

Mlada Slovenka, ki je hotela umreti v Rimu v noči od nedelje na ponedeljek si je najela v enem iz rimskih hotelov sobo mlada ženska, ki se je vpisala v seznam gostov za Minko Švigelj pok. Franca, služkinjo, rodno iz Jugoslavije, prebivajočo v Rimu a prihajajočo iz Mesine.

Ob 7. uri zjutraj je Švigelj pozvala sobarico ter jo prosila, da naj telefonira njeni sestri, ker se počuti jako slabo. Sobarica je nemudoma ustregla prošnji, ali telefon ni odgovarjal. Zato je sobarica hotela poklicati zdravnika, toda Švigelj se je odločno protivila.

Ob 8. uri je prišel v hotel mlad človek, ki je že prejšnjega večera spremljal Švigeljo do hotela. Ko so mu povedali, da se Švigelj počuti jako slabo, mu je izbežal vsklik: «Zastrupila se je!» Takoj je stekel v sobo in tam mu je Švigeljeva priznala, da se je v reznici zastrupila z večjo dozo morfina.

Samomorilka je bila takoj prepeljana v bolnico, kjer so ji nemudoma izprali želodec. Čeprav njeno stanje ne vzbuja nevarnosti, je bila Švigeljeva iz previklosti pridržana v bolnici na opazovalnem oddelku.

Zakaj neki je hotela mlada Slovenka oditi v večnost v večnem mestu, daleč od domovine?

Kakor je sama izpovedala, so jo gnale v prostovoljno smrt srčne bolečine in pa razočaranja. Kakor pa izgleda, so vsaj sood-

ločevale pri njenem obupnem koraku tudi gmotne težkoče. Švigeljeva je prej službovala v Rimu, kjer ima tudi sestro, po imenu Antonija, ki je zaposlena kot sobarica pri neki družini. Pred časom se je napotila v Messino, kjer je hotela poiskati nekoga bivšega častnika, katerega je poznala še iz za vojnih časov in ki naj bi ji pomagal iz njenih gmotnih nevolj.

Iz podatkov ni sicer razvidno, od kod je doma Švigeljeva, o kateri pišejo listi samo to, da je Jugoslovanka. Toda sodeč po imenu in primku, je Švigeljeva brez dvoma Slovenka in sicer najbrže Kranjca.

Borzna poročila.

DEVIZE:

Trst, 19. maja Amsterdam od 1010.— do 1150.—
Belgija od 74.50 do 76.50; Paris 75.— do 77.—
London od 137.25 do 128.25; New York od 26.10 do 26.30; Španija od 370.— do 390.— Švica od 510.— do 515.—; Atene od 35.— do 36.— Berlin od 600.— do 625.—; Bukarest od 9.— do 9.75
Praga od 78.50 do 79.50; Ogrska od 0.0360 do 0.0380; Dunaj od —365 do —385; Zagreb od 46.26 do 47.50.

Benečijske obveznice 70.—.

VALUTE:

Trst, 19. maja. Avstrijske krone od 0.0380 do 0.0380; dinarji od 45.75 do 48.25; dolarji od 25.80 do 26.10; novci po 20 frankov od 101.— do 106.— funt sterling od 127.— do 128.—.

Prva slovenska restavracija in pension

Villa Lydia - Gradež

Novozidana hiša s krasnimi sobami in vrtom ob morski obali. — Pension za osebo L 25.—, za otroke L 12.—.

Županstvo pri Sv. Luciji ob Soči javlja, da se vrši pri

Sv. Luciji na binkoštni ponedeljek t. j. 24. maja t. l. običajni semenj.

Vabljeni so vsi, da se udeležijo v obilnem številu.

JAKOB BEVC
urarna in zlatarna
Trst, Campo S. Giacomo 5
Zlato kupuje v vsaki množini po najvišjih cenah
Krone plačuje višje kot vsi drugi.
Zaloga raznovrstnih ur in zlatenine. (54g)

Tržaška posojilnica in hranilnica

Registrovana zadruga z omejenim poročtvom uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torrebianca 19, I. nadst.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun iz vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%
večje in stalne vloge po dogovoru.

Sprejema «Dinarje» na tekoči račun in jih obrestuje po dogovoru.

Davek od vlog plača zavod sam.

Daje posojila na knjižice, menice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.

Na razpolago varnostne calice (safe)

Uradne ure za stranke od 8 1/2 do 13

In od 16 do 18

Ob nedeljah je urad zaprt.

Štev. telef. 25-67.

Najstarejši slov. denarni zavod

To in ono

Mlada Slovenka, ki je hotela umreti v Rimu v noči od nedelje na ponedeljek si je najela v enem iz rimskih hotelov sobo mlada ženska, ki se je vpisala v seznam gostov za Minko Švigelj pok. Franca, služkinjo, rodno iz Jugoslavije, prebivajočo v Rimu a prihajajočo iz Mesine.

Ob 7. uri zjutraj je Švigelj pozvala sobarico ter jo prosila, da naj telefonira njeni sestri, ker se počuti jako slabo. Sobarica je nemudoma ustregla prošnji, ali telefon ni odgovarjal. Zato je sobarica hotela poklicati zdravnika, toda Švigelj se je odločno protivila.

Ob 8. uri je prišel v hotel mlad človek, ki je že prejšnjega večera spremljal Švigeljo do hotela. Ko so mu povedali, da se Švigelj počuti jako slabo, mu je izbežal vsklik: «Zastrupila se je!» Takoj je stekel v sobo in tam mu je Švigeljeva priznala, da se je v reznici zastrupila z večjo dozo morfina.

Samomorilka je bila takoj prepeljana v bolnico, kjer so ji nemudoma izprali želodec. Čeprav njeno stanje ne vzbuja nevarnosti, je bila Švigeljeva iz previklosti pridržana v bolnici na opazovalnem oddelku.

Zakaj neki je hotela mlada Slovenka oditi v večnost v večnem mestu, daleč od domovine?

Kakor je sama izpovedala, so jo gnale v prostovoljno smrt srčne bolečine in pa razočaranja. Kakor pa izgleda, so vsaj sood-

KRONE

po L 2.10 komad
Zlato, briljante, platin, 20-kronske zlate komade
kupi in plačuje po najvišjih cenah
Albert Povh — urarna
Trst, Via Mazzini 46 533

Zobozdravnik

Med. U. dr. D. Sardoč
specijalist za ustne in zobne bolezni
perfekcioniran na dunajski kliniki
ordinira v TRSTU
Via M. R. Imbriani 16, I. (prej Via S. Giovanni)
od 9-12 in od 3-7 531

VOZNI RED

CENTRALNA POSTAJA

TRST - TRŽIČ - ČERVINJAN - BENETKE

Odhodi: 5.30; 6.10; 8.05; 10.05; 13.30; 14.55; 17.—
18.—; 18.15; 19.30; 23.45.

Dohodi: 5.30; 8.10; 10.—; 11.05; 13.10; 14.15; 17.—; 18.25; 20.35; 23.25; 23.50.

TRST - GORICA - KORMIN - VIDEM

Odhodi: 5.40; 6.25; 7.10; 8.20; 12.45; 15.35; 17.30; 19.55.

Dohodi: 7.53; 8.55; 11.50; 14.35; 18.—; 19.—; 20.—; 22.55.

TRST - NABREŽINA - SV. PETER - POSTOJNA

Odhodi: 1.—; 5.05; 7.—; 9.25; 11.30; 14.45; 16.30; 18.40; 19.45; 20.20; 21.05.

Dohodi: 4.—; 7.—; 7.35; 8.30; 9.15; 11.25; 12.35; 16.42; 18.43; 20.15; 21.35; 23.10.

DRŽAVNI KOLODVOR

TRST - BUJE - POREČ

Odhodi: 5.—; 10.—; 13.55; 18.25.

Dohodi: 7.50; 12.15; 18.10; 21.15.

TRST - GORICA - PODBRDO

Odhodi: 6.10; 6.50; 12.—; 17.35; 18.35.

Dohodi: 7.37; 11.51; 15.35; 21.25; 22.40.

TRST - HERPELJE - PULA

Odhodi: 5.20; 11.55; 12.30; 19.05.

Dohodi: 7.32; 9.50; 16.04; 21.32.

Priporočljive tvrd